

Evaluatie Politiewet 2012
Doorontwikkelen en verbeteren

Noodzakelijke wake-up call

Position paper
Nederlandse Politiebond

In haar rapport 'Doorontwikkelen en verbeteren' constateert de commissie-Kuijken op basis van een grondige analyse dat de invoering van de Nationale Politie overhaast en ondoordacht heeft plaatsgevonden. Daardoor worstelt het nieuwe politiebestedel vijf jaar later met de nodige 'zwakke plekken' en ontbreekt de basis voor 'een volwassen en uitgebalanceerde organisatie met ruimte voor professionaliteit'. De NPB onderschrijft deze pijnlijke constatering en beschouwt haar als een noodzakelijke wake-up call voor alle betrokkenen, onder wie de leden van de Tweede Kamer. Die roepen wij op de komende jaren pal te staan voor een zorgvuldige uitvoering van het Herstelplan voor de Nationale Politie van de gezamenlijke politiebonden.

De inhoud van het rapport-Kuijken was voor de NPB uiteraard geen nieuws. Daartoe uitgenodigd door de toenmalige minister van Veiligheid en Justitie, Ivo Opstelten, schreef onze bond in 2012 een uitgebreide adviesnota over de plannen voor de invoering van een nationaal politiekorps. Onze waarschuwingen voor bepaalde risico's werden door de bewindsman vervolgens volledig in de wind geslagen, net als de adviezen van de andere politiebonden. Vijf jaar later noemt de commissie-Kuijken in zijn evaluatierapport dezelfde risico's als de NPB in 2012 en stelt vast dat voor het negeren daarvan 'een flinke prijs is betaald'.

Onderbezetting

Om te beginnen vond de NPB het onverstandig dat bij de totstandkoming van de Nationale Politie de capaciteitsproblemen bij de politie werden genegeerd. Onze leden klaagden al jaren over structurele onderbezetting in de basispolitiezorg, de noodhulp en de opsporing. De NPB had dan ook grote moeite met de dubbelkeuze om de 'operationele sterkte' van het nieuwe korps te maximaliseren op het aantal fte's dat in 2011 beschikbaar was voor het operationele politiewerk en tegelijkertijd fors te bezuinigen op het aantal fte's op ondersteunend gebied (de niet-operationele sterkte). Aan het probleem van een te grote werklast voor de beschikbare capaciteit werd daardoor volledig voorbijgegaan. In feite werd de bestaande onderbezetting klakkeloos overgeheveld naar een andere (landelijke) organisatievorm.

Grootschaligheid

Die (landelijke) organisatievorm was de tweede keuze waar de NPB moeite mee had. Volgens ons was er te weinig aandacht geweest voor de vraag hoe grootschalig je het politiewerk kunt organiseren zonder dat je het als het ware uit zijn (sociale) verband trekt. De NPB is altijd een voorstander geweest van gebiedsgebonden werken, juist omdat politiemensen daardoor een speciale informatiepositie kunnen opbouwen en door surveillance en preventief contact kunnen bijdragen aan het bevorderen van veiligheid en leefbaarheid in bredere zin.

Repressief karakter

Voor de (maximale) schaalvergroting bij de invoering van de Nationale Politie lijkt vooral te zijn gekozen vanuit de wens om zo groot mogelijke efficiencywinsten te boeken én zo snel mogelijk te kunnen overschakelen op meetbare prestaties. Praktisch gezien betekende dit laatste een keuze voor een repressieve benadering van het politiewerk. De plannen voor de Nationale Politie bewezen weliswaar lippendienst aan het gebiedsgebonden werken ('de politie moet goed geworteld zijn in de plaatselijke gemeenschap'), maar hadden daarbij toch een ander doel voor ogen. Dat doel was niet het continue professioneel scannen van de openbare orde en veiligheid, maar het zo snel mogelijk voldoen aan door burgers en andere 'stakeholders' gewenste repressieve acties. Wat de NPB betreft is daardoor een jammerlijke verschraving van het politiewerk in Nederland in gang gezet. (Op lokaal niveau is daardoor een veiligheidsvacuüm ontstaan dat de afgelopen jaren steeds meer gevuld is door de inzet van gemeentelijke toezichthouders en commerciële beveiligingsbureaus.)

Korpsstructuur

De commissie-Kuijken vraagt zich of de gekozen indeling van het korps in vier lagen (team, district, eenheid, landelijk) wel functioneel is. De keuze voor grootschaligheid lijkt hier niet goed uit te pakken. Teams zijn vaak te groot en daardoor niet maatschappelijk ingebed en niet optimaal toegesneden voor een effectieve opsporing. Het eenheidsniveau heeft in de praktijk weinig betekenis voor de sturing van de inzet. Wat de NPB betreft hele zinnige opmerkingen

en wij vinden het dan ook jammer dat de commissie zich niet wat krachtiger uitspreekt over de consequenties die ze aan deze bevindingen zou willen verbinden.

Landelijke versus lokale prioriteiten

In de Politiewet 2012 heeft de minister van Justitie en Veiligheid een groot deel van de zeggenschap over de inzet en het beheer van de politie toegewezen gekregen. Dat ging ten koste van de bevoegdheden op dat gebied van met name de burgemeesters en de regionale politiechefs. Net als de NPB beschouwt ook de commissie-Kuijken dit als een ‘zwakke plek’ van het nieuwe politiebestedel. Zij adviseert de korpschef meer bestuurlijke ruimte te geven voor het effectief aansturen van de Nationale Politie – op eenheidsniveau in overleg met burgemeesters en officieren van justitie. De NPB is het daarmee eens, maar vindt dat de minister wel zelf belast moet blijven met de CAO-onderhandelingen voor de politiesector.

Bedrijfsvoering/ondersteuning

De invoering van de Nationale Politie ging gepaard met een forse personeelsreductie in de bedrijfsvoering en met een centralisatie van de ondersteunende diensten. Door dit laatste bevinden veel ondersteunende medewerkers zich nu ‘op afstand’ van hun operationele collega’s. Ze zitten fysiek op een andere locatie en/of moeten hun werk doen op basis van ‘click-call-face’. Volgens veel collega’s leidt deze aanpak vooral tot bureaucrativering en zeker niet tot de sociaal-psychologische atmosfeer waarin een politieorganisatie optimaal draait en presteert. Ook valt op dat in deze constellatie vaak ondersteunend beleid wordt bedacht dat ver afstaat van de wensen en behoeften van operationele medewerkers.

‘Valse start’

De commissie-Kuijken concludeert dat de politiek de complexiteit van de invoering van de Nationale Politie fors heeft onderschat. Het bleek onmogelijk om tegelijkertijd te bezuinigen, te reorganiseren en te verbeteren en op elk van deze gebieden mooie resultaten te behalen. Sterker nog: op den duur vielen de resultaten op alle drie gebieden ontzettend tegen. De gevolgen van de ‘valse start’ zijn vijf jaar later onmiskenbaar, aldus de commissie: ‘De Nationale Politie is nog allesbehalve een goed geoliede machine.’ Ze waarschuwt dat er nog heel veel moet gebeuren om het nieuwe korps goed draaiende te krijgen.

Herstelplan

De NPB roept de volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer op zich de komende jaren in te zetten voor de concrete maatregelen die nodig zijn om van de Nationale Politie alsnog een gezonde organisatie te maken. Dat kan door politieke steun te verlenen aan het Herstelplan voor de Nationale Politie dat de NPB en de andere politiebonden hebben opgesteld en dat tijdens de recente CAO-onderhandelingen zo’n prominente rol heeft gespeeld.

Het plan bestaat uit 33 maatregelen, waarvan een groot deel is afgeleid en/of geïnspireerd door het rapport-Kuijken. Het uitvoeren van deze voorstellen zal leiden tot het terugdringen van de capaciteitsproblemen binnen het korps en de daarmee samenhangende knelpunten als roosterdruk en ziekteverzuim; tot een betere samenwerking tussen de operationele en de ondersteunende politiemensen en tot een impuls voor de kwaliteit van zowel het gebiedsgebonden politiewerk als de opsporing.